

2016-11-11

Näringsdepartementet
Remiss M2015-2214-sk

103 33 Stockholm

Mårten Larsson
marten.larsson@skogsindustrierna.org
08-762 79 72
070-352 79 72

Remissvar på underlagsrapporter från arbetet med att ta fram Sveriges första nationella skogsprogram

Skogsindustrierna välkomnar arbetet med att utveckla Sveriges första nationella skogsprogram och tackar för möjligheterna ge synpunkter på rubricerade förslag.

Ett svenskt skogsprogram bidrar till Sveriges konkurrenskraft och till tillväxt i världens bioekonomi

Med välskötta skogar och en skogsindustri av världsklass som grund finns goda förutsättningar att utveckla ett starkt nationellt skogsprogram för Sverige. Visionen för skogsprogrammet är *"Skogen – det gröna guldets – ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utveckling av en växande bioekonomi*. Skogsindustrierna har ställt upp en likande vision *Skogsnäringen driver tillväxt i världens bioekonomi*. En bioekonomi utgår från förnybara råvarukällor, som används på ett hållbart sätt. Bioekonomin bidrar därmed till att bryta dagens fossilbaserade ekonomi och till att uppnå EU:s och Sveriges klimatpolitiska målsättningar.

De biobaserade produkter som den svenska skogsindustrin redan idag tillverkar – trävaror, massa och papper samt biobränslen kommer att vara basen för bioekonomin i Sverige under åtskilliga år framöver. Framtidssatsningar för nya biobaserade produkter kommer att ha den befintliga skogsindustrin som nav. För att kunna realiseras krävs en politik, som skapar förutsättningar för en stark internationell konkurrenskraft för våra medlemsföretag. Med lönsamma företag följer också investeringsvilja, innovationer och nya jobb i hela landet.

En omställning till en bioekonomi kommer att kräva stora investeringar, såväl från samhällets sida i form av infrastruktur; innovationsstöd och kompetensförsörjning som från industrins sida i form av industrianläggningar och utveckling av produkter och material. Långsiktiga politiska beslut är en förutsättning för denna utveckling. Många av dessa beslut sker på EU-nivå vilket kräver en stark närvaro av politik och näringsliv i Bryssel.

En förutsättning för att nå det nationella skogsprogrammets vision är att skogen brukas och att den brukas så att den kan ge en allt högre tillväxt och därmed skörd av produkter. Brukandet ska naturligtvis beakta och balansera ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter på hållbarhet.

Skogsindustrierna understryker att en förutsättning för att det nationella skogsprogrammet ska nå visionen är att den rådande skogspolitiken ligger fast och att äganderätten och produktionsfrågorna stärks.

Regeringen önskar att synpunkterna på underlagsrapporterna lämnas för respektive underlagsrapport. Det är dock många förslag som går in i varandra från de olika rapporterna. Det finns uppenbara synergier och Skogsindustrierna ser ett behov av att prioritera bland de många förslag som lämnas.

Skogsindustrierna lämnar i det följande först förslag på prioriteringar, utan inbördes ordning, för helheten i ett kommande skogsprogram och därefter synpunkter på de olika arbetsrapporterna.

SAMMANFATTANDE PRIORITERINGAR

Det finns ett antal förslag som starkt bidrar till en växande bioekonomi och ett antal frågor som måste finnas på plats för att möjliggöra denna tillväxt.

1. Ökad innovationstakt

Förstärkt innovationskraft genom kommersialisering av forskning

Ökade medel och resurser krävs för innovation. Detta omfattar såväl nationella forskningsplattformar och institut för grund- och tillämpad forskning som test- och demoanläggningar för kommersialisering. En viktig fråga är att utveckla hela innovationskedjan från ofta mycket kostnadskrävande test- och demoanläggningar för låga TRL-nivåer till testbäddar för högre TRL-nivåer. (TRL= teknologisk mognadsgrad).

Starta ett innovationsprogram för produktion och processer

Tillskapa ett innovationsprogram för "Teknikgenombrott i skogsnäringens värdekedja" för produktion och processer. För tillräcklig finansiell volym och verkan bör det utformas som ett samarbetsprogram mellan akademi, stat och industri. Ett sådant innovationsprogram tar med fördel utgångspunkt i den nationella forskningsagenda, NRA, som den skogsbaserade sektorn utarbetat och som länkar till den europeiska agendan.

2. Ökad andel trä i byggandet

Stimulera urbant träbyggande

Att bygga i trä är hållbart och klimateffektivt men ger idag ingen konkurrensfördel eftersom byggregler enbart ställer krav på energiprestanda i driftsfasen. I produktionsfasen och val av material finns inte liknande krav, som till exempel livscykelanalyser. Trä är ett energieffektivt material eftersom det kräver relativt liten energiinsats och är en förnybar och återvinningsbar resurs samtidigt som produkterna lagrar kol. Ökad användning av trä i byggande kan stimuleras genom offentlig upphandling.

3. Världsledande kompetens

Samtliga arbetsgrupper har förslag om kompetensutveckling. För att Sverige ska fortsätta att ligga i framkant blir det viktigt att både satsa på svensk skogsrelaterad utbildning,

fortbildning, forskning och utveckling men också att stärka samverkan mellan svenska och internationella utbildnings- och forskningsinstitutioner och innovationscentra..

Med avstamp i ovanstående förslag bör regeringen tillsätta en utredning om kompetensbehoven inom alla aspekter på bioekonomi. Med utgångspunkt i en bild av var Sverige måste vara 2030 i kompetenshänseende görs sedan en gapanalys mot dagens utbildning och forskning och därefter läggs en strategisk handlingsplan för att överbrygga gapet.

4. Internationell närvaro

Öka kunskaperna om skogsbruk i Bryssel, en fråga för både stat och näring.

EU-perspektivet behöver adresseras tydligt i ett nationella skogsprogram. EU har inte en gemensam skogspolitik. Skogsbruk och skogsindustri påverkas däremot i hög grad av andra politikområden, främst inom miljö- och energiområdet.

Gemensamma initiativ bör tas där både stat, näring samt fackliga och ideella organisationer kan delta för att sprida en objektiv bild av det svenska och nordiska skogsbruket och skogens roll i samhället. Samarbete bör ske med övriga länder inom EU med liknande skogsbruk som det svenska.

Skogen – en profilfråga för svensk utrikespolitik

Skogen, dess roll och möjligheter i den hållbara samhällsutvecklingen ska prioriteras och på ett konsekvent sätt lyftas fram som profilfråga i svensk utrikespolitik, inte minst genomförandet av de globala målen för hållbar utveckling.

På sikt behöver Sverige placera fler skogligt kompetenta svenskar liksom svensk know-how i skogligt relaterade områden i internationella företag och forskningsinstitut. Fler skogsutbildade svenskar behöver även ta plats i viktiga organisationer och myndigheter inom EU och globalt.

Exportstrategi för skogsnäringen

En exportstrategi föreslås som underlättar och påskyndar export och internationalisering av svenska företag, primärt små och medelstora företag inom skogsnäringen. Exportstrategin ska också skapa bättre förutsättningar för internationell handel inom det skogliga området. Som ett flagskeppsämne inom exportstrategin bör innovativa metoder för träbyggande lyftas fram.

5. Stark äganderätt och skogspolitik med frihet under ansvar

Alla arbetsgrupper konstaterar att skogspolitiken med frihet under ansvar och grundlagsfäst äganderätt ligger fast. En växande bioekonomi förutsätter ökad resurseffektivitet och ökad mängd biomassa, vilket i sin tur både förutsätter och driver ett aktivt skogsbruk. Ett hållbart skogsbruk byggt på vetenskaplig grund, beprövad erfarenhet samt information och rådgivning till skogsägare skapar grunden för detta.

6. Ökad tillgång till skogsråvara

Trygga tillgången till råvara för optimalt värdeskapande

Den skogliga råvarubasen är avgörande för den biobaserade industrin i Sverige.

Att trygga råvarubasen inrymmer flera frågeställningar inom en rad politikområden, t.ex. kring fastigheter, produktivitet/lönsamhet, skogsproduktion, skonsamhet, tillgång till utförare och regional utveckling vilket alla påverkar den långsiktiga tillgången på skogsråvara.

Ökad skogsproduktion

Den nuvarande årliga tillväxten i Sverige är ca 120 miljoner skogskubikmeter. Aktiva åtgärder såsom dikning, gödsling, högkvalitativt skogsodlingsmaterial, nya trädslag, röjning kan var och en öka tillväxt med 5-10%. En försiktig ambition kan vara att öka tillväxten med 10 %, vilket motsvarar ca 10 miljoner skogskubikmeter.

För att ytterligare öka den skogliga tillväxten behöver stat och skogsnäring samverka i att utveckla och stödja de ovan nämnda åtgärden. Lagstiftning och föreskrifter behöver anpassas, rådgivning för att stimulera enskilda skogsägare till aktiva åtgärder måste också utvecklas för att öka skogsproduktionen.

Skapa incitament för att göra mångbruk av skog mer attraktivt

Skogen är viktig för levande landsbygder i Sverige. Sysselsättning och inkomster kopplat till traditionellt brukande av skogen kommer sannolikt vara dominerande under överskådlig tid. Samtidigt finns potential att utveckla näringar och upplevelser kopplade till skogen. Förutsättningen för att utveckla ett mångbruk är en trygghet i äganderätten. Det är endast då markägare och entreprenörer kan utveckla och investera i ny verksamhet.

Skydd av skog

Sverige ligger högst i Europa när det gäller strikt skydd av skog. Sverige har också flera former av icke strikt skydd som vi till skillnad från andra länder inte redovisar. Cirka 30 % av den svenska skogen är idag skyddad eller undantagen från aktivt brukande. En rimlig balans mellan produktion och skyddad volym är nådd. Fortsatt inriktning måste vara begränsat areellt skydd med hög kvalitet. Det är rimligt att när nya områden skyddas på grund av höga naturvärden kan samtidigt skyddade områden med lägre värde åter tas i bruk.

7. Internationellt konkurrenskraftiga villkor

Skogsprogrammet omfattar hela skogsnäringen. Politiska beslut är avgörande även för industrins konkurrenskraft. Skogsindustrin är en stor elanvändare, ca 20 TWh, och produktionen sker med mycket liten användning av fossil energi. Följaktligen leder exporten till klimatnytta i importländerna. Industrin behöver en långsiktigt stabil energiförsörjning med lågt klimatavtryck och till internationellt konkurrensmässiga priser.

Utveckling av förnybar energi och ett fossilfritt Sverige måste ske på ett sätt som inte ökar skogsbrukets och skogsindustrins kostnader för transporter och produktion.

Skogsindustrierna anser att Sverige inte ska införa nationella särregler och tolkningar vid införandet av EU-gemensam lagstiftning eller internationella konventioner. Reglerna ska vara enkla, tydliga och med bibehållen miljönytta så att övergången till en bioekonomi inte hindras.

8. Infrastruktur och transporter

Transportkostnader och logistiklösningar är i sig en del av internationell konkurrenskraft men lyfts på grund av sin stora tyngd och aktualitet fram som ett eget område. Inom transportområdet behöver begreppet konkurrenskraft tydliggöras så att myndigheter och departement definierar begreppet såsom konkurrenskraft till marknad och inte avgränsar det till transportslagens relativa konkurrenskraft inom landet.

Att beskatta avstånd leder inte till produktivitetsoökningar. En avståndsbasead skatt slår kraftigt på totalkostnaden för virke till industrin och i lastbilstransporter till kund. Det leder till lägre betalningsförmåga för virke, lägre aktivitet i skogsbruket och därmed i industrin. Utsläppsminskningar uppnås genom smartare transporter, vilket t.ex. kan åstadkommas genom tyngre och längre lastbilar och tåg, om möjligt i kombination. Det förutsätter en väl underhållen och fungerande infrastruktur.

Sverige har ett eftersläpande underhåll som medför att den infrastruktur vi har inte klarar av att leverera de tjänster den är byggd för, vilket medför stora kostnader för samhället. För skogsnäringen är tillgänglighet och tillförlitlighet utgångspunkt i infrastrukturfrågor.

Infrastrukturplaneringen måste fokusera på godstransporter. En separat nationell plan (åtgärdsplan) för godstransporter bör upprättas. Trafikverket bör ges i uppgift att ta fram samhällsekonomiska kalkyler som verkligen visar godstransporternas bidrag till samhället i form av jobb, handel och tillväxt, dvs. en utveckling av de befintliga kalkyler som i dagsläget inte visar dessa effekter

9. En sammanhållen skogspolitik

En politik som hänger samma

Skogsnäringen bidrar till samhället på många olika sätt, exv: värdeskapande genom jobb och investeringar, balansen i utrikes affärer, klimatnytta genom förnybara produkter och energi, rekreation och bevarande av biologisk mångfald. Skogsnäringen påverkas därför av många olika politikområden vilket skapar ett behov av samordning mellan olika politikområden.

Myndighetsstyrning

Skogspolitiken, styrmedlen och myndighetsstyrningen måste utgå från det nationella skogsprogrammets vision. Ansvariga myndigheter har en viktig roll i att stimulera brukandet av de svenska skogarna.

Det finns en stark grund och en stark politisk majoritet för den skogspolitik vi nu har i Sverige. Det är viktigt att det fullt ut återspeglas i berörda myndigheters verksamhet. Skogsstyrelsen måste vara en myndighet där skogsproduktion kopplat till frihet under ansvar står i centrum och inte utvecklas till att bli en granskande miljömyndighet med Miljöbalken som förebild. Skogsbruk är inte en miljöfarlig verksamhet. Regeringens styrning av myndigheten måste i det fallet vara tydlig.

10. Genomförande av ett nationellt skogsprogram

Avgörande för en lyckad implementering av det nationella skogsprogrammet är långsiktighet och fortsatt dialog. Det nationella skogsprogrammet blir då en pågående policyprocess. Samtidigt är den som visionen för programmet anger också starkt kopplad till utvecklingen av en växande bioekonomi. Detta innebär att programmet dels bör ha en egen organisation och dels infogas i en struktur för en nationell bioekonomistrategi. Det finns en stark koppling till regeringens samverkansprogram för en biobaserad och cirkulär ekonomi.

Flera arbetsgrupper lämnar förslag om organisation för och genomförande av skogsprogrammet. Det nationella skogsprogrammet behöver såväl en regional som en internationell koppling. En regional arena, Arena Skogen, där skogsägare, entreprenörer, myndigheter med fler får möjlighet att mötas bör tillskapas för att driva regionala aspekter av skogsprogrammet. Ett internationellt skogspolicyråd inrättas för att ge råd till genomförandet och uppföljning av den internationella dimensionen av skogsprogrammet.

SYNPUNKTER PÅ RESPEKTIVE UNDERLAGSRAPPORT

Tillväxt, mångbruk, värdeskapande av skogen som resurs (Arbetsgrupp 1)

1.4 Utgångspunkter

Skogsindustrierna delar arbetsgruppens utgångspunkter om äganderätt och allemansrätt samt avgränsningen att de sociala värdena utgörs av skogens upplevelsevärden. Eftersom dessa upplevelsevärden varierar från människa till människa är det naturligtvis inte möjligt att ”standardisera” hur ett skogsbruk ska bedrivas för att hantera sociala värden.

2.3 Målbilder

De fem målbilderna har gemensamma nämnare i mångbruk, jobbskapande och det faktum att skogens upplevelsevärden på olika sätt kan bidra till människors välmående. Många av de upplevelsevärden som idag söks i skogen finns där tack vare att skogarna brukas aktivt. Skogsindustrierna understryker att ökat mångbruk kan leda till målkonflikter mellan ekosystemtjänsten virkesproduktion och andra ekosystemtjänster vilket också kan leda till ökat ekologiskt fotavtryck och inte minskat som arbetsgruppen för fram.

Skogsindustrierna saknar en målbild om **zonering av insatser** för att stärka att skogens sociala dimensioner värdesätts i hela samhället. Även om olika människor söker olika upplevelser har vi god kunskap om vilka skogar och upplevelser människor söker i närheten av hemmet i närreklamationsområden. Det går att nå många med geografiskt begränsade åtgärder.

3. Strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag

3.1 Lyft skogens alla värden och 3.2 Ett kunskapskliv för skogen

Olika undersökningar visar att allt färre och allt äldre svenskar gör allt kortare besök i skogen allt mer sällan. För att vända denna trend behöver det inte göras omfattande kartläggningar av skogens sociala värden. Satsa i stället på att upprätta avtal med skogsägare som äger skog som redan är besöksskogar. Ersätt skogsbruksåtgärder som görs för att i dessa områden skapa större upplevelsevärden. Underlätta för folk att ta sig ut i skogen, då blir det också ”mer skog i folket”.

För att utveckla avtal och skötselmetoder kan detta med fördel göras i ett antal väl avgränsade pilotprojekt. Samma synsätt bör genomsyra skogens kulturvärden. Det finns kulturlämningar överallt i skogen vilket ju helt enkelt beror på att all skog är brukad. Synsättet bör vara att prioritera lättillgängliga kulturvärden och bygga upplevelser kring dessa snarare än att försöka skydda alla. Fornlämningar ska naturligtvis värnas.

Future forests är ett av de mer framgångsrika program som MISTRA finansierat. Den tvärvetenskapliga ansatsen är en av förklaringarna till detta. Tvärvetenskaplig forskning behövs även efter att Future forests slutförts men detta omfattar inte enbart mångbruk. Även andra rekommendationer inom avsnitt 3.1 omfattar forskning och utbildning. Skogsindustriernas ståndpunkt om utbildning och forskning beskrivs i de övergripande prioriteringarna.

En generell synpunkt när det gäller mångbruk är att detta måste ha ekonomiska incitament för att bli framgångsrikt. När mångbruket tangerar eller går över gränsen för allemansrätten ska avtal upprättas med markägaren för att reglera detta. Skogsindustrierna noterar att vare sig skogspolitiken eller Skogsvårdslagen begränsar mångbruk.

Skogsindustrierna tillstyrker åtgärdsförslaget om Skogen i skolan.

3.3 Sätt fart på mångbrukandet av skogen

Skogsindustrierna tillstyrker förslagen under denna strategiska rekommendation med reservation för att Skogsindustrierna inte har detaljkännedom om landsbygdskommitténs förslag. Förslaget om Arena skogen bör ingå som en regional del av den fortsatta organisationen och genomförandet av det nationella skogsprogrammet. I förslaget förefaller det dock som om skogsägarna har en undanskymd roll i jämförelse med andra intressen. Under förutsättning att äganderätten respekteras och att Arena skogen inte får till syfte att skapa planeringsnivåer på landskapsnivå över huvudet på markägarna. Det som tidigare förts fram om zonerings och ersättning genom avtal gäller även här.

Skogsindustrierna tillstyrker att en översyn görs av Artskyddsförordningen och understryker att ersättningsfrågorna vid inskränkning av brukandet inte bara är oklara i samband med Artskyddsförordningen. Även nyckelbiotoperna omfattas. När andra ”verktyg” för naturskydd används finns ingen oklarhet kring detta. Någon generell översyn är inte nödvändig.

Skogsindustrierna föreslår att medel inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik, pelare 2, används till satsningar för mångbruksföretag.

Skogsindustrierna betonar att åtgärdsförslaget om trä och design har en tydligare potential för att skapa jobb än övriga förslag.

Virkesproduktion, övriga ekosystemtjänster och naturens gränser (Arbetsgrupp 2)

1. Utgångspunkter

Ett viktigt led i det arbetet med det nationella skogsprogrammet är att genom dialog och samverkan ge ökad samsyn om skogens roll i samhället och att skapa en samlad långsiktig strategisk inriktning på skogens hållbara bruk och bevarande. Därigenom ges förutsättningar att uppnå visionen i det nationella skogsprogrammet.

Av arbetsrapportens förslag framgår det att gruppen fastnat i diskussion om svenskt skogsbruk kan betraktas som hållbart och begreppet planetens gränser har överförts från globala frågor som klimatförändringar till att handla om enskilda landskapsavsnitt, avrinningsområden och till och med till beståndsnivå. Det är oklart om arbetsgruppen ens är överens om att utgångspunkten för bevarande av biologisk mångfald i skogen är den ekologiska modell som tillämpats i Sverige i mer än 20 år som utgår från bevarande i hela skalan från strikt formellt skydda av de områden som har de allra högsta naturvärdena till generell hänsyn i alla skogliga åtgärder.

I arbetsrapporten definieras cirkulär biobaserad ekonomi med slutsatsen att en sådan ekonomi inte kan baseras på fossila resurser om den ska vara långsiktigt hållbar. Denna slutsats har arbetsgruppen sedan inte lett vidare till att om fossila (och även andra ändliga resurser) ska ersättas med förnybara så måste produktionen av de senare ökas. Den bilagda promemorian om ”Skogens betydelse i klimatarbetet” konstaterar att det krävs ökade satsningar på produktion för en högre klimatnytta. Trots detta är förslagen om ytterligare produktionshöjande åtgärder en utestående fråga för fortsatt arbete.

2. Förutsättningar i skogen

Under avsnittet beskrivs klimat, ekosystemtjänster och miljö. Den positiva effekten för klimatet av ökad tillväxt noteras. Skogsindustrierna understryker än en gång att det vetenskapliga underlaget för detta är mycket starkt.

Den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålet berörs men av slutsatserna framgår varken att de är omöjliga att nå som de är definierade idag eller att Etappmålet om biologisk mångfald är uppnått när det gäller miljöhänsyn i skogsbruket.

Jobb och tillväxt berörs. Som för alla andra arbetsgrupper har tiden inte medgett analyser av de olika förslagen. Det finns dock ett starkt samband mellan ökad tillväxt och fler jobb. Skogsindustrierna saknar denna slutsats i rapporten.

3. Målbilder

Skogsindustrierna saknar vid en jämförelse med uppdragsbeskrivningen en målbild som på ett tydligt sätt uttrycker ökad produktion.

4. Strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag

Inledning

Hållbart brukande har tre dimensioner, ekonomi, miljö och sociala aspekter,

Miljömålsberedningen kartlade i en promemoria 2012 naturvårdens verktyglåda. Av promemorian framgår att det finns 12 internationella avtal och EU-direktiv, 9 olika områdesskydd enligt 7 kap. Miljöbalken, 26 andra bevarandeinstrument och 31 olika exempel på stöd/bidrag, rådgivning, information och kunskap i denna verktyglåda. Sedan kartläggningen gjordes har ett verktyg tillkommit genom att Artskyddsförordningen inarbetats i föreskrifterna till Skogsvårdslagen.

Den verktyglåda som brukandet har består av; 1) skogsvårdslagens krav på förnyring efter avverkning och reglerna om ändamålsenlig skötsel av skogen, 2) markägarens rätt att förfoga över sin skog och 3) ett aktivt skogsbruk baserat på kunskaper från forskning och beprövad erfarenhet. Det aktiva brukandet drivs av den lönsamhet som skapas av en marknadsbaserad, konkurrensutsatt sektors förmåga att skapa värde.

I den sociala verktyglådan finns exv. allemansrätten, lagar och avtal på arbetsmarknaden och certifieringssystemen principer och kriterier.

Skogsindustrierna konstaterar att de strategiska rekommendationerna och åtgärdsförslagen har en stark slagsida mot att ytterligare förstärka naturvårdens verktyglåda. Arbetsgruppen har inte fört fram några gemensamma förslag på produktionshöjande åtgärder. Sambandet mellan ökad produktion, jobbskapande och tillväxt är starka. Dessa aspekt på hållbarhet saknas i rapporten.

Effektiv och dynamisk naturvård

Skogsindustrierna motsätter sig förslaget om arrendebaserade ersättningar. Det finns en betydande risk och osäkerhet för markägaren att någonsin få möjlighet att bruka skogen när arrendet löper ut. Naturvärdena lär ha ökat med tiden.

Skogsindustrierna förordar i stället att KOMET-programmet utvidgas och föreslår att Sverige i likhet med Norge utvecklar en modell för skydd där markägaren avgör om mark ska lösas in eller inte.

Ersättningsmarker

Skogsindustrierna noterar att ersättningsmarker kan lösa upp mångåriga avverkningsstopp i områden där Länsstyrelserna vill bilda reservat samt att ESAB-projektet inte nått uppsatta mål. Å andra sidan är Sveaskog en viktig leverantör till den svenska skogsindustrin. Ersättningsmarker kan visserligen bidra till att lösa upp låsningar kring formellt skydd men ur statens synvinkel innebär det långsiktigt lägre avkastning från det statliga skogsinnehavet, lägre industriproduktion och risk för färre jobb. Ytterligare projekt med ersättningsmark bör begränsas till att nå målet med ESAB-programmet.

Utveckling av naturvårdande skötsel och restaurering av naturvärden och sociala värden
Skogsindustrierna tillstyrker förslaget

Mer virke inom naturens gränser

Skogsindustrierna tillstyrker åtgärdsförslagen inom denna strategiska rekommendation med tillägget att åtgärdsförslagen om mindre skogsskador bör kompletteras med åtgärder för att utveckla och implementera skogsskyddsåtgärder inom reservat. Skogsskador i reservat innebär med tiden en betydande risk för att spridas till omgivande produktionsmark.

Till förslaget om variationsrikt skogsbruk bör aktiviteter som leder till ökad produktion tillföras. Variationen måste tillåtas gå både åt mindre och mer intensivt brukande.

Balans mellan skogens värden – ekosystemtjänster från ord till handling

Arbetsgruppen konstaterar inledningsvis att utgångspunkten för förslaget är att sektorsansvaret och den lagliga ägande och brukanderätten inte försvagas samt att dialogen ska ske på frivillig basis och skapa ett mervärde för den som deltar i dialogen. Skogsindustrierna anser att utgångspunkten bör vara att äganderätten *stärks* och att åtgärder som dialogerna resulterar i enbart genomförs om markägaren godkänner det. Jämför ovan om förslaget att anamma den norska modell som bidragit kraftigt till att minska konflikterna kring naturvården.

Skogsindustrierna är tveksamma till många av åtgärdsförslagen. Utveckling av värdering av ekosystemtjänster och grön infrastruktur pågår redan baserat på implementering av beslut i internationella konventioner. Ytterligare förslag riskerar att skapa ökad byråkrati, begränsningar av brukandet och ökade samhällskostnader. Flera av förslagen innebär planeringsprocesser och beslut som riskerar att gå över huvudet på markägarna.

Skogsindustrierna tillstyrker dock förslagen om att markägare ska ersättas ekonomiskt om man avstår från skogsproduktion. Det bör dock inte vara i relation till lagens krav utan i relation till markägarens egna mål.

Skogsindustrierna tillstyrker förslaget om vilt och skog i balans. Förslaget bör dock kompletteras med ett uppdrag till Skogsstyrelsen om att svara för faktaunderlag som exv. foderprognoser till klövviltsförvaltningen.

Kunskapslyft för skogen

Skogsindustrierna tillstyrker den strategiska rekommendationen. Särskilt viktigt är det att säkerställa långsiktigt höga ambitioner inom skogshushållningsforskningen.

Styrning mot den svenska modellen för brukande av skog 1.2

Arbetsgruppen konstaterar inledningsvis att den med den svenska modellen avser skogspolitiken från 1993 och att denna ligger fast. Samtidigt lyfter arbetsgruppen fram ett antal andra politikområden som påverkar skogsbruket och andemeningen i förslaget förefaller att vara att skogspolitiken ska ändras. Internationella konventioner och EU-förordningar som Sverige förbundit sig att följa ska naturligtvis implementeras i svensk lagstiftning. I många fall som exv. implementeringen av EU:s naturvårdsdirektiv och vattendirektivet har Sverige valt att överimplementera regelverken. Detta påverkar Sveriges konkurrenskraft negativt. Skogsindustrierna anser att Sverige inte ska införa nationella särregler och tolkningar vid införandet av EU-gemensam lagstiftning eller internationella konventioner. Reglerna ska vara enkla, tydliga och med bibehållen miljönytta så att övergången till en bioekonomi inte hindras.

Skogspolitiken utvärderades av Skogsstyrelsen i början av 2000-talet och genom 2006 års skogspolitiska utredning. Skogsindustrierna har tidigare framfört att en förnyad utvärdering av hela skogspolitiken bör göras, liknande SUS 2001. Detta har nu ersatts med en kontinuerlig policyprocess i form av det nationella skogsprogrammet. Denna process kommer att leda till utveckling av styrmedel inom alla de områden som täcks av skogsprogrammet. Styrmedel för brukande av skog kan inte hanteras enskilt i denna

policyprocess. Styrmedlen bör alltid utvärderas mot det nationella skogsprogrammets vision.

I den mån det behöver tas fram ytterligare kunskapsunderlag som grund för denna policyprocess bör detta beslutas inom den av arbetsgrupp 3 föreslagna organisationen av skogsprogrammet.

Skogsindustrierna tillstyrker att Artskyddsordningen ses över i syfte att säkerställa markägarnas rätt till ersättning vid intrång och att lagstiftningen läggs i nivå med EU-lagstiftningen.

Skogsindustrierna tillstyrker förslaget om att utreda produktionsmål.

I uppdragsbeskrivningen ingår utveckling av indikatorer och mätbarhet avseende miljömålen. Arbetsgruppen har valt att inte utveckla förslag inom detta område. Skogsindustrierna ställer sig bakom miljömålssystemet men anser att målen måste utformas på ett sätt som är mer mätbart och framförallt att det ska vara mål som är möjlig att uppnå. Skogsindustrierna saknar åtgärdsförslag på denna punkt.

Förslag till fortsatt arbete

Nyckelbiotopsbegreppet måste hanteras. Från början var det ett inventeringsbegrepp. Idag innebär det i princip att det är omöjligt att avverka en nyckelbiotop och åtgärder är samrådspliktiga enligt MB 12:6. Nyckelbiotoperna omfattar idag en yta motsvarande knappt 2,5 årsavverkningar och enligt Skogsstyrelsen skulle en inventering resultera i att omfattningen fördubblas. Sedan nyckelbiotopsbegreppet introducerades 1994 har skogsbruket på frivillig väg undantagit mer än 1,2 miljoner hektar skog som i de flesta fall är avverkningsmogen och staten har formellt bildat närmare 1 miljon? (kollas) hektar reservat. Det är ett omfattande skydd. Nyckelbiotopsbegreppet är i det sammanhanget inte längre funktionellt. Begreppet behöver regionaliseras och fokusera på de högsta naturvärdena. I dagsläget plottrar nyckelbiotoperna sönder det landskapsperspektiv som finns i skogsföretagens ekologiska landskapsplaner. Begreppet innehåller också ett stort inslag av rättsosäkerhet. Om samhället vill undanta mark från brukande ska markägaren ersättas för intrånget oavsett storleken så länge det inte ryms inom det intrång som markägaren ska tåla.

Skogsindustrierna tillstyrker att Skogsstyrelsen utreder frågan.

Övriga synpunkter

Skogsindustrierna ställer sig bakom det särskilda yttrandet av Göran Örlander och Gunnar Lindén.

Främjande av biobaserade produkter och energi, smarta transporter, en industri i världsklass och ökad export. (Arbetsgrupp 3)

Skogsindustrierna och flera av dess medlemsföretag har varit djupt involverade i processen att utveckla målbilder, strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag inom arbetsgrupp 3. Det innebär naturligtvis att Skogsindustrierna tillstyrker förslagen i arbetsrapporten.

Skogsindustrierna vill dock framföra några kompletterande kommentarer med anledning av Miljömålsberedningens strategi för klimat och EU-kommissionens förslag om ansvarsfördelning samt inkludering av LULUCF i EU:s energi-och klimatpolitik. Dessa förslag kom efter att arbetsgruppen slutfört sitt uppdrag. Förslagen förstärker behovet av de åtgärder som Arbetsgrupp 3 föreslår. Skogsnäringen kan genom ökad skogsproduktion och ökad substitution bidra starkt till att Sverige når både Miljömålsberedningens och EU:s klimatmål. Skogsindustriernas ytterligare kommentarer avser drivmedel och träbyggnad.

Drivmedel

Om Sverige ska klara föreslagna mål om utsläppsminskningar kommer det att krävas mycket stora åtgärder inom transportområdet. Elektrifiering kommer sannolikt att till 2030 få stor effekt på utsläppen från persontrafiken. Godstransporterna kommer att vara svårare att elektrifiera. Skogsbruket kan bidra med råvara till drivmedel genom de outnyttjade resurser som finns av grot och skogsindustrin kan som effekt av energieffektiviseringar bidra med rest- och biprodukter.

Skogsindustrierna anser att det behövs långsiktiga, hållbara och stabila villkor för biodrivmedel. För att vara hållbart behöver det regelverk som skapas för drivmedel även beakta kostnader för transportköparen och säkerställa att industrins konkurrenskraft inte försvagas.

Skogsindustrin är redan, och kan komma att i större utsträckning bli, en del av produktionskedjan för biodrivmedel. Produktion av biodrivmedel i Sverige förutsätter fungerande logistiksystem och konkurrenskraftiga transportkostnader för skogsråvara och biobränsle. Eftersom en stor del av potentialerna för att utveckla en inhemsk produktion av biodrivmedel bygger på rest- och biprodukter från skogsbruk och skogsindustri är det viktigt att styrmedlen utformas så att de inte höjer transportkostnaderna för råvaran. Höjs transportkostnaden leder det till lägre produktion av biodrivmedel. Då motverkar styrmedlen sitt eget syfte.

Styrmedel för drivmedelsproduktion ska samtidigt avvägas mot att det går att tillverka produkter med högre förädlingsvärde och högre substitutionseffekt av bioråvara. Styrmedlen bör därför vara teknikneutral.

Träbyggnad

På kort sikt är ökad träbyggnad den åtgärd som skapar flest jobb i en växande bioekonomi. Genom att LULUCF inkluderas i EU:s klimat-och energipolitik så kommer också ökad produktion av långlivade träprodukter att ingå i redovisningen av hur medlemsländerna når sina mål. Det finns alltså anledning att utveckla styrmedel som gör att trä som byggnadsmaterial krediteras för sin roll som kolsänka som komplement till de styrmedel som föreslås i underlagsrapporten till skogsprogrammet. Skogsindustrierna välkomnar en utveckling av sådana styrmedel.

Internationella skogsfrågor (Arbetsgrupp 4)

Bakgrund och uppdrag

Arbetsgruppen har gjort en omfattande kartläggning av begrepp och internationella organisationer och processer med avseende på skogsbruk. Det kan konstateras att det finns

en otrolig mängd processer och organisationer på internationell nivå och Skogsindustrierna stöder generellt förslagen att Sverige ska öka sin närvaro i dessa.

Mot bakgrund av bakgrundsbeskrivningen saknar dock Skogsindustrierna en djupare analys och kartläggning av EU-samarbete kring hållbart brukande av skog och kopplingar mellan det svenska nationella skogsprogrammet och EU:s skogsstrategi. Det får som effekt att det saknas strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag som uttryckligen riktar sig mot EU-arbetet.

Målbilder

Skogsindustrierna stöder målbilderna. I målbilderna lyfts ett antal faktorer där Sverige kan betraktas som världsledande och därmed ett föregångsland inom hållbart skogsbruk och samhällsutveckling. Skogsindustrierna vill komplettera bilden genom att också lyfta fram de sociala hållbarhetsfrågorna exv. i form av arbetsrätt, avtal på arbetsmarknaden mm.

Strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag

Skogsindustrierna stöder de förslagna rekommendationerna och förslagen. Skogsindustrierna vill särskilt understryka förslagen om

- att göra skogen till en profilfråga i utrikespolitiken och att inrätta en funktion som Skogsambassadör.
- att stärka länken mellan bistånd och främjande av export
- att stärka internationella karriärvägar. Detta kan i sin tur stärkas genom biståndsprojekt med skog-och klimatinriktning. Det kan också ske genom att bilda en internationell tankepartner eller ett svenskt institut med skoglig inriktning. Jämför med vatten- eller miljöfrågor där Sverige har en stark internationell profil.
- att vidareutveckla Business Swedens program för att främja export.
- Att inrätta en organisation för internationella skogsfrågor. Skogsindustrierna föreslår att detta sker genom att förstärka Skogsstyrelsens internationella enhet

Skogsindustrierna saknar tydliga åtgärdsförslag för svensk påverkan i skogs och skogsindustrifrågor i EU. Det kan ske exv. genom att förstärka den ständiga representationen med en skogsattaché, genom att stimulera fler svenskar med skoglig eller skogsindustriell bakgrund att arbeta i EU-kommissionen.

Stockholm 2016-11-11

För Skogsindustrierna

Mårten Larsson
Skogsdirektör